

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתמ

ערב שבת-קודש
פרשת תבוא
י"ז באלול ה'תש"ע

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ז באלול ה'תש"ע – כ"ד באלול ה'תש"ע

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ז באלול	הלכות מתנות עניים פרק ח-י.	הל' ביאת המקדש פרק ו.	מ"ע קל. קצה. מל"ת רלב.
ש"ק	י"ח באלול	הלכות תרומות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע קכו. קכט.
א'	י"ט באלול	פרק ד-ו.	פרק ח.	מל"ת קנד.
ב'	כ' באלול	פרק ז-ט.	פרק ט.	מל"ת קלג. קלד.
ג'	כ"א באלול	פרק י-ב.	הל' איסורי מזבח.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת קלה. קלו.
ד'	כ"ב באלול	פרק יג-טו.	פרק ב.	מל"ת קלז.
ה'	כ"ג באלול	הלכות מעשר.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ג.	מ"ע קכו.
ו'	כ"ד באלול	פרק ד-ו.	פרק ד.	מ"ע קכו.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה	
7.36	7.11.5	1.15	12.42	9.25	6.20	5.20	4.57	4.04	ו', י"ז באלול
7.35	7.10.2	1.14	12.42	9.26	6.20	5.21	4.58	4.05	ש"ק, י"ח באלול
7.34	7.09.1	1.14	12.42	9.26	6.21	5.22	4.59	4.06	א', י"ט באלול
7.33	7.07.9	1.13	12.41	9.26	6.21	5.22	5.00	4.07	ב', כ' באלול
7.31	7.06.6	1.13	12.41	9.26	6.22	5.23	5.00	4.09	ג', כ"א באלול
7.30	7.05.4	1.13	12.41	9.26	6.23	5.24	5.01	4.10	ד', כ"ב באלול
7.29	7.04.1	1.12	12.40	9.26	6.23	5.24	5.02	4.10	ה', כ"ג באלול
7.27	7.02.9	1.12	12.40	9.27	6.24	5.25	5.03	4.11	ו', כ"ד באלול

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
6:34	7:46	6:49	7:48	6:41	7:48	6:41	7:48	6:51	7:48
6:25	7:37	6:41	7:39	6:32	7:39	6:32	7:39	6:42	7:39

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

היום-טוב של ח"י אלול

מדוע לא מנה הרמב"ם את מצוות התשובה במניין המצוות? • ח"י אלול נותן חיות במצוות התשובה, ועל-ידה בכל התורה והמצוות • מדרגת החיות המתגלית על-ידי החסידות היא הנעלית ביותר • מה למדים מהקטר באיטליה, מה פעלו הבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן בתורתם וכיצד עולים בסולם בדרך חב"ד דווקא • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. על-פי האמור שתשובה היא מצווה כללית, יש לכבאר⁴ מה שהקשו על הרמב"ם שלא מנה מצוות התשובה במניין המצוות [שהרי הרמב"ם⁵ מונה רק פרטי העניינים של וידוי וקרבן, שכאשר האדם שב בתשובה צריך להתוודות ולהביא קרבן, אבל אינו מונה מצוות התשובה עצמה במניין המצוות] - דלכאורה אינו מובן: תשובה היא עיקר גדול, ולמה אינה נמנית במניין המצוות?

ויש להוסיף בזה:

בנוגע למצוות האמנת אלקות, שעל זה נאמר⁶ "אנכי הוי' אלקיך" - יש פלוגתא אם נמנית במניין המצוות, כפי שמביא הצמח-צדק בספר המצוות שלו מצוות האמנת אלקות⁷. וטעם הדעה שאינה נמנית במניין המצוות - "שאינ מניין תרי"ג מצוותיו אלא גזירותיו יתעלה שגזר עלינו לעשות או מנענו שלא לעשות, אבל האמונה במציאותו . . . הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצוות לא ימנו בחשבונן"⁸, ובלשון המכילתא⁹: "כשם שקבלתם מלכותי קבלו גזירותי", היינו, שקבלת המלכות הוא עניין בפני

א. ידוע פתגם כ"ק מ"ח אדמו"ר¹ - בשם חסידים הזקנים - בפירוש "ח"י אלול": "ח"י אלול הוא היום שנותן (מכניס) חיות באלול.

והנה, כללות העבודה בחודש אלול היא עבודת התשובה, וזוהי ההכנה לעשרת ימי תשובה עליהם נאמר² "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב".

- ובאמת, הרי עניין "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב" ישנו גם בחודש אלול, ועוד יותר מאשר בעשרת ימי תשובה, כמובן מדברי אדמו"ר הזקן³ בביאור ענינו של חודש אלול "על-פי משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו וכו'", מה שאין כן בהיותו בהיכל מלכותו כו', והיינו, שאף שבחודש אלול הרי זה כמו שהמלך נמצא בשדה, בהעלם כו', מכל מקום, דווקא אז יכולים כולם לגשת אליו. -

וכיון שתשובה (כללות עבודת חודש אלול) היא מצווה כללית של כללות התורה וכללות המצוות - נמצא, שח"י אלול נותן חיות בכללות התורה וכללות המצוות.

(4) ראה בארוכה לקו"ש חל"ח ע' 18 ואילך. וש"נ.

(5) בסהמ"צ שלו מ"ע מג.

(6) יתרו כ, ב.

(7) דרמ"צ מד, ב.

(8) רמב"ן בדעת בה"ג - הובא בדרמ"צ שם.

(9) יתרו כ, ג.

(1) שיחת ח"י אלול תש"ה בתחלתה (סה"ש תש"ה ע' 122).

(2) ישע"י נה, ו. וראה ר"ה יח, א. וש"נ.

(3) לקו"ת ראה לב, ב.

עצמו מקבלת הגזירות (מצוות).

אמנם, דעת הרמב"ם¹⁰ היא שהאמנת האלקות היא במניין המצוות. ועל-פי זה ייפלא ביותר למה אינו מונה במניין המצוות מצות תשובה, שלהיותה לאחרי שיש כבר אמונה הקשורה עם קבלת מלכותו יתברך, בודאי יכולה להיכלל בין הגזירות, ואם הרמב"ם מונה מצות האמונה במניין המצוות – בודאי היה צריך למנות מצות התשובה במניין המצוות?

והמענה לזה – על-פי הכלל שכותב הרמב"ם¹¹ שבמניין המצוות נכללים רק ציוויים פרטיים, ולא "ציוויים הכוללים התורה כולה", וכיון שתשובה היא מצווה כללית, לכן לא מנאה הרמב"ם במניין המצוות (כי אם פרטי העניינים של וידוי וקרבן).

ומזה מובן שכן הוא גם בנוגע למצות האמונה שמנאה הרמב"ם במניין המצוות – אף שגם אמונה היא מצווה כללית – שהכוונה בזה היא רק לפרטי העניינים שבמצות האמונה, "לידע שיש שם מצוי ראשון כו' וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו וכו'"¹², ולא לעצם עניין האמונה שהוא עניין כללי שאין למנותו במניין המצוות¹³.

ופנימיות העניין בזה – שהעניינים הכלליים שאינם נכללים במניין המצוות הם למעלה מפרטי המצוות שנכללים במניין המצוות, – ועל דרך המבואר¹⁴ בנוגע לעניינים שהם "רשות" ולא מצווה, שאין הכוונה שבעניינים אלו יכול האדם להתנהג כרצונו, אלא הכוונה היא שעניינים אלו הם למעלה מעניין המצוות –

והיינו, שהמצוות הם רצונו יתברך, ואילו העניינים הכלליים קשורים עם בעל הרצון שלמעלה מרצונות פרטיים, ולכן אי אפשר להגביל אותם ולכללם במניין המצוות הקשורים עם רצונות פרטיים.

ג. ונחזור לעניינינו – שכיון שתשובה היא מצווה

כללית, נמצא, שח"י אלול – שנותן חיות באלול שענינו עבודת התשובה – נותן חיות בכללות התורה וכללות המצוות.

ויש לכאר הדיוק בפתגם זה – שאין אומרים שח"י אלול נותן חיות בכללות התורה ומצות (באופן ישיר), אלא ח"י אלול נותן חיות באלול, ועל-ידי זה (כיון שאלול ענינו תשובה שהיא מצווה כללית) נותן חיות בכללות התורה ומצות – שמזה מובן גודל מעלת החיות שנמשך בתורה ומצות, שוהי מדריגת החיות הקשורה ובאה על-ידי התשובה, שהיא מצווה כללית, הקשורה עם בעל הרצון¹⁵, שלמעלה מפרטי הרצונות שבמצוות פרטיים.

ומזה מובן בנוגע למעלת החיות שנמשכת בתורה ומצות על-ידי תורת החסידות – שהתחלת התגלותה בח"י אלול, יום הולדת הבעל שם טוב, מייסד תורת החסידות הכללית, ואדמו"ר הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד – שאין זו המדרגה של חיות פרטי, ואפילו לא המדרגה של חיות כללי, אלא מדרגת חי בעצם, חי ולא בחיים (כפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר מבאר פרטי המדרגות בזה¹⁶), אשר, האמת היא שעניין "חי בעצם" שייך רק למעלה, ורק מפני ש"בנים אתם לה' אלקיכם"¹⁷ הרי זה שייך גם בנשמה.

ד. אך יש צורך להבהיר ולהבטיח ("באָוואַרענען") דבר אחד:

ובקהדם מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸, שהיו אומרים אודות מדינת איטליה (שהיתה נחשבת למדינה בטלנית), שהאמת היא שהיא מדינה ככל המדינות, יש בה רכבות, ישנו הקטר ("פּאַראַוואָז", "לאַקאָמאָטיוו"), וישנם הקרונות, ישנו הקיטור והאדים, וישנה הצפירה ("עס פייפט") וכל העניינים; חסר רק דבר אחד: שכחו לחבר את הקטר אל הקרונות...

ובנוגע לעניינינו:

צריך להפנות את הדברים כלפי עצמו ("צוטראָגן

(10) בסהמ"צ שלו מ"ע א'.

(11) בסהמ"צ שלו שרש ד'.

(12) רמב"ם ריש הל' יסוה"ת.

(13) ראה אברבנאל בס' ראש אמונה פ"ז – הובא בדרמ"צ שם.

(14) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 33, בהערות 2-40.

(15) ראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' מו, ובהנסמן שם בהערה 40.

(16) סה"מ ה'ש"ת ע' 31 ואילך.

(17) פ' ראה יד, א. וראה תניא רפ"ב.

(18) ראה גם תורת מנחם – התוועדיות ח"ו ע' 146. וש"נ.

כמו שכתוב²² "עבדו את ה' בשמחה",
 וכשתהיה העבודה בשמחה - אזי במילא תהיה
 בהתרחבות.

* * *

1. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר²³ שפעם יצא הצמח-
 צדק אל החסידים ביום הולדתו, ערב ר"ה, ואמר
 להם: "חסידים, ווערט נתעורר מיט דעם קאָפּיטל
 מ"ז" [=התעוררו עם פרק מ"ז] שאומרים קודם
 תקיעת שופר, בקאָפּיטל זה נולד אדמו"ר הזקן.

דעם עניין צו זיך"). כל אחד צריך לידע שהדברים
 מכוונים אליו; לא מתכוונים למישהו אחר, אלא אכן
 מתכוונים אליו ("מ'מיינט טאָקע אים").
 אין זה רק פתגם שהרבי אמרו פעם בהתוועדות,
 וחסידים נהנו מפתגם זה, אלא הכוונה היא בנוגע
 לפועל.

לא נוגע כל כך ידיעת הדברים, ולא נוגע לידע
 באיזו שנה אמר הרבי הפתגם שח"י אלול נותן חיות
 באלול, ובאיזה ליקוט נרפסו הדברים;
 מהיכא תיתי, אם יודעים - מה טוב, שאז יעיינו
 בפנים, כך, שתהיה גם המעלה של אותיות מאירות

הבעל שם טוב מסר נפשו להעלים את עצמו מאדמו"ר הזקן, כדי שיהיה שייך אל המגיד דווקא - שעל-ידי זה נהיה אנו חב"ד'ניקעס ולא חג"ת'ניקעס...

ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעל-פי המנהג
 מקדמונים שהנהיגו הגאונים לומר בכל יום
 הקאָפּיטל תהלים המכוון למספר שנותיו, נמצא,
 שבח"י אלול תק"ד, שאז מלאו לבעל שם טוב מ"ו
 שנה, התחיל לומר קאָפּיטל מ"ז, ובו ביום דיבר
 הבעל שם טוב על דבר ירידת נשמה חדשה לעולם,
 ונתן ברכתו להורי אדמו"ר הזקן, ר' ברוך והרבנית
 רבקה, על דבר הולדת בנם. ולשנה הבאה, ביום
 ח"י אלול תק"ה, נולד אדמו"ר הזקן, ואז התחיל
 הבעש"ט לומר קאָפּיטל מ"ח.

ועוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁴, שהתורה
 הראשונה ששמע אדמו"ר הזקן מהבעל שם טוב
 - לאחרי שנסתלק הבעל שם טוב מעלמא דין, שהרי
 בעלמא דין לא שמע אדמו"ר הזקן תורה מהבעל שם
 טוב - היתה על הפסוק²⁵ "גדול הוי' ומהולל מאד
 בעיר אלקינו" שבקאָפּיטל מ"ח. וכמו כן התורה

ואותיות מסבירות, ועל-ידי זה תהיה העבודה בפועל
 בנקל יותר, אבל העיקר הוא - העבודה בפועל,
 וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר שיצא
 לאור זה עתה¹⁹ בעניין ההפרש שבין תורה למצוות,
 ש"תורה . . עיקרה הבנה . . מה שאין כן מצוות . .
 אין עיקר עניינם לדעת טעמי המצוות, כי אם לקיים
 את המצווה כתיקונה בכל פרטי ענייניה כמו שהיא
 על-פי התורה".

ה. ובעמדנו ביום ח"י אלול, יום הולדת הבעל
 שם טוב, מייסד תורת החסידות הכללית, ואדמו"ר
 הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד, אשר, ביום
 הולדתם מזלם גובר²⁰ - נקל ביותר להפנות את
 הדברים בנוגע לעצמו, ולהביא זאת בעבודה
 בפועל,

ועוד זאת - שהעבודה תהיה - כפי שיטתם של
 מייסדי תורת החסידות - בהדגשת עניין השמחה²¹,

מנחם - התוועדות ח"ו ע' 158 ואילך).

(22 תהלים ק, ב.

(23 שיחת ח"י אלול תש"ד ס"ב (סה"ש תש"ד ע' 162).

(24 שיחת הנ"ל ס"ג (סה"ש שם).

(25 תהלים מז, ב.

(19 ד"ה זכרנו לחיים ג' ימים לפני ר"ה תש"ב - י"ל בקונטרס ח"י
 אלול שנה זו (נרפס לאח"ז בסה"מ תש"א ע' 151 ואילך).

(20 ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע שם.

(21 ראה כארוכה שיחת ח"י אלול דאשתקד בתחילתה (תורת

ח. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר²⁹ שהבעש"ט העמיד את ה"סולם" - "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"³⁰, ואדמו"ר הזקן הראה את הדרך כיצד לעלות על גבי הסולם.

ויש לכאר זה על-פי דברי הגמרא בעירובין³¹ אודות ב' רשויות וביניהם מחיצה שאין בה פתח או חלון, שכדי שיוכלו לערב עירוב אחד צריכים להעמיד סולם שיוכלו לעלות עליו ולהעביר מרשות לרשות. ומזה מובן שלכל לראש צריך להיות סולם, והסולם כשלעצמו אינו מספיק, אלא יש צורך להעמיד את הסולם שיוכלו לעלות עליו ולהעביר מרשות לרשות.

וזהו הפירוש שהבעל שם טוב העמיד את הסולם - אף-על-פי שהסולם ישנו כבר מזמנו של יעקב, המובחר שבאבות³² - שהעמידו באופן כזה שיוכלו לעלות עליו, ובפרט לאחר שאדמו"ר הזקן על-ידי תורת חסידות חב"ד הראה את הדרך כיצד לעלות על הסולם, אשר, על-ידי ויכולו להעלות את העניינים הארציים - השמימה, ולהמשיך את העניינים דשמים - ארצה.

ובימינו אלו - לאחר שעברו כמה דורות בהתגלות תורת חסידות חב"ד באופן שהתפשטה בכללות העולם, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שבדורות שלפנינו היו "געוואָרענע חסידים" (אלו שנעשו חסידים), ואילו בדורנו ישנם "געבאָרענע חסידים" (חסידים מבטן ומלידה), והיינו, שיש לנו את העניינים שקיבלנו בירושה מאלה שהיו שייכים כבר לגזע חב"ד - אזי נקל ביותר לעלות ולילך על הסולם, ועד שבאים למעמד ומצב ש"ה נצב עליו³³, ובלשון אדמו"ר הזקן בתניא³⁴ "ה' נצב עליו . . . ובוהן כליות ולב", וכמו שכתוב³⁵ "בוהן לבות וכליות אלקים

הראשונה שאמר אדמו"ר הזקן בשעה שקיבל בגלוי את הנשיאות על כל חסידיו חב"ד עד ביאת המשיח במהרה - היתה על הפסוק "גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו" שבקאפיטל מ"ח.

י. והנה, הפסוק "גדול הוי' ומהולל מאד גו'", בקאפיטל מ"ח, שעליו נאמרה תורה הנ"ל - הובא ונתבאר בריבוי מקומות בתורת החסידות, על יסוד מאמר הזוהר²⁶ "מלכא בלא מטרוניתא לאו הוא מלכא ולא הוא גדול", ואחד הביאורים בזה²⁷, שעניין "גדול הוי' ומהולל מאד" נעשה על-ידי "עיר אלקינו", דקאי על אותיות התורה והתפלה, וכללות עניין המצוות, שעל-ידי זה בונים דירה לו יתברך בתחתונים.

אמנם, בניין "עיר אלקינו" יכול להיות מתוך מסירת נפש או ללא מסירת נפש, מתוך הבנה והשגה או ללא הבנה והשגה. ועניין זה פעלו הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן באמירת התורה על פסוק הנ"ל: הבעל שם טוב פעל שבניין "עיר אלקינו" יהיה מתוך מסירת נפש, ואדמו"ר הזקן פעל שהמסירת נפש יומשך ויחדור בכל הכוחות, גם הכוחות הפנימיים, החל מכוח השכל (וכמו עניין הטבילה שכל מציאותו צריכה להיות בתוך המים ("דורכגעטונקען אינגאַנצן")), שזהו החידוש והמעלה של חסידות חב"ד, שגם הכוחות חב"ד חדרים במסירת נפש.

וכידוע²⁸ שהבעל שם טוב מסר נפשו להעלים את עצמו מאדמו"ר הזקן ושהרי מצד שנותיו היה אדמו"ר הזקן יכול לראות את הבעל שם טוב, כי, בעת הסתלקות הבעל שם טוב היה אדמו"ר הזקן בן ט"ו שנה, כדי שיהיה שייך אל המגיד דווקא - שעל-ידי זה נהיה אנו חב"ד'ניקעס ולא חג'ניקעס. וכאמור, המעלה דחסידות חב"ד היא שגם המוחין חב"ד חדרים בעניין המסירת נפש.

29 שיחת יום ש"ק תבוא, ט"ז אלול תש"ה ס"י (סה"ש תש"ה ע' 120).

30 ויצא כה, יב.

31 עז, ב. רמב"ם הל' עירובין פ"ג ה"גד. טושו"ע (ואדה"ז) או"ח טשע"ב ס"ח (סי"א).

32 ראה ב"ר רפעי"ו. זח"א קיט, ב. קלג, א. קמו, ב. קעא, ב. שער הפסוקים תולדות כו, כה.

33 ויצא כה, יג.

34 רפמ"א.

35 תהלים ז, יו"ד.

26 ח"ג ה, א.

27 ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) עה"פ (ע' קפא ואילך).

28 ראה שיחת ליל ש"ק תבוא, ט"ז אלול תש"ה ס"ח (סה"ש תש"ה ע' 117), ח"י אלול תש"ה סכ"ב-ג (שם ע' 132-3).

וראה גם שם ס"ע 71 ואילך. סה"ש קיץ ה'ש"ת ריש ע' 80. סה"ש תש"ז ס"ע 98 ואילך. סה"מ תשי"א ע' 154.

כולהו יומין³⁹, ויום טוב ענינו "מועדים לשמחה" - הנה יהיירצון שתומשך השמחה גם על הימים שלאחרי זה, על כל השנה כולה, לקרושה ולמנוחה לששון ולשמחה⁴⁰.

"גוט יום טוב", כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, וייתן השם יתברך טוב גשמי ורוחני בטוב הנראה והנגלה.

(מהתועדות ש"פ תבוא, ח"י אלול, ה'תשי"ג.
תורת מנחם כרך ט עמ' 155-158, 170-173)

צדיק" - וכיון ש"עמך כולם צדיקים"³⁶, הרי זה דור שכולו זכאי, שבו בא בן דוד³⁷, במהרה בימינו.

* * *

ט. [לאחר ברכה אחרונה אמר כ"ק אדמו"ר]:
פעם נכנס אחד באמצע התועדות של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום השבת-קודש ח"י אלול, ואמר: "גוט שבת", וענה כ"ק מו"ח אדמו"ר בבת-שחוק: "גוט יום טוב"³⁸.
(וסיים כ"ק אדמו"ר): כיון ששבת "מיניה מתברכין

(36) ישעי"ס, כא.

(37) סנהדרין צח, א.

(38) ראה גם שיחת ח"י אלול דאשתקד בטופה (תורת מנחם - התועדויות ח"י ע' 173).

(39) זח"ב סג, ב. פח, א.

(40) נוסח ברכת ההפטרה ביו"ט שחל בשבת.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

הבא ביכורים ותבע את הגאולה!

בכוחו של יהודי לבטל את הגלות

השלימות ד'תבוא אל הארץ" (וקיום מצות ביכורים בפשטות) תהיה בגאולה האמיתית והשלימה כפי שהיה "כימי צאתך מארץ מצרים", כמדובר בפרשת ביכורים.

כיון שזהו עניין הכי עיקרי שהזמן גרמא - כי על-פי כל הסימנים היתה הגאולה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב - מובן שה'וענית ואמרת לפני ה' אלקיך", ובפרט בחודש אלול כאשר "רשאיין כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בספר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם" - צריכה להיות בקשה מיוחדת "עד מתי?!... שתבוא כבר הגאולה בפועל ממש!

[. .] במילא, על-ידי "וענית ואמרת" של בני-ישראל יש בכוחו לבטל את ההעלם וירידה לפי שעה של הגלות, ולהכניס ולגלות בזה את האל"ף - אלופו של עולם - הגאולה האמיתית והשלימה.

ויהי רצון, שעל-ידי ה'וענית ואמרת" של יהודי, שמבקש וצועק להקב"ה: אנא רחם והוצא כבר את בני-ישראל מהגלות, והבא כבר את הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו -

ויהי רצון מהשם שזה יפעל את פעולתו, ויביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, וכל בני-ישראל הולכים - "תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה, ולקחת מראשית כל פרי האדמה גו", "וענית ואמרת" - שיהיה תיכף ומיד ממש.

(משיחת שבת פרשת כ"תבוא ה'תנש"א, התוועדויות תנש"א כרך ד' עמ' 287-289, בלתי מוגה)

אילו היתה עבודתו כדבעי היה משיח צדקנו כבר בא!

בעמדנו בשבת-קודש ח"י אלול, יום-הולדת את שני המאורות הגדולים - צריכים לקבל החלטות טובות להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל הפעולות הקשורות עם מילוי השליחות של רבותינו נשיאינו - אשר "גילה סודו אל עבדיו הנביאים", ולאחר מכן - "חכם עדיף מנביא", חכמי ונשיאי ישראל, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובפשטות - להוסיף בכל הפעולות דהפצת התורה והיהדות, עד להפצת המעיינות, וכל זה - גם במקום ה"חוצה", תחתון שאין למטה ממנו.

[. .] ובוודאי שההתעסקות עם הזולת צריכה להיות בסבר פנים יפות, ובפרט - בחודש אלול, כאשר המלך נמצא בשדה, ומקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, כלומר: הקב"ה אמנם יודע שהוא נמצא ב"שדה" ובלבושי שדה,

- שהרי למרות שלובש "זיידענע זופיצע", ועושה מה ש"חסיד", "תמים" ו"תמים שכתמימים" צריך לעשות, מכל מקום, לפי ערך המעמד ומצב שדורשים ממנו, נמצא הוא ב"שדה"! וראיה לדבר - שמשיח צדקנו עדיין לא בא, ואילו היתה הנהגתו כדבעי ליה למיעבד, היה זוכה להיות אותו "צדיק אחד" שעל-ידי עבודתו בא משיח צדקנו, כד"איתא בתיקונים שאפילו אם היה צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה בדורו היה בא משיח"! בנוגע לאחרים - יכול לעשות חשבונות כו', אבל בנוגע לעצמו, הרי ידע בנפשיה שמשיח הפרטי שכנפשו עדיין לא בא!...

ואף-על-פי-כן, יוצא הקב"ה ל"שדה" ומקבל את פניו בסבר פנים יפות, ומראה לו פנים שוחקות, ולכן פשיטא שהנהגתו ביחס אל הזולת צריכה להיות באופן כזה.

(משיחת שבת פרשת כ"תבוא, ח"י אלול ה'תשד"מ, התוועדויות תשמ"ד כרך ד, עמודים 2552-2551 - בלתי מוגה)

"תורתו אומנותו" ו"נרות להאיר" יחד יהלכו

תלמידי ישיבות 'תומכי תמימים' בדור האחרון נדרשים לצד שקידה והתמדה בנגלה ובחסידות לצאת בשעות הפנאי כדי לעסוק במבצעים • היציאה למבצעים היא בעל-כורחם ובמסירות-נפש ממש מצד הבחורים, הדגיש הרבי, ורק בשל צורך השעה ופיקוח נפשות הם נדרשים לכך • התנאים, הדילמות וההבהרות, לרגל ימי ט"ו-יח"י באלול

עיקר עניינו של התלמיד הוא לימוד התורה...
ומוכרחת להיות עבודה תמה... להתייגע בלימוד התורה...

בהזדמנות נוספת (ש"פ וירא תשל"ז, שיחות קודש תשל"ז כרך א' עמ' 243) תבע הרבי מבחורי ישיבות תומכי תמימים לשמש דוגמה חיה "שהוא לומד נגלה וחסידות, עוסק בעבודת התפילה וגם יוצא ל'מבצעים'...". הרבי שלל בתוקף את הסברא כאילו 'נשתנו העינים' ח"ו, ראה שם באריכות (וראה גם 'ימי תמימים' כרך שביעי עמ' 137).

דורשים מהם שתי קצוות

באחת האגרות מהשנים הראשונות כתב הרבי להנהלת ישיבת תומכי תמימים (בלודר?) ('אשכילה בדרך תמים' עמ' 314):

נהינתי מאוד ממכתבכם... בעניין מצב הישיבה באיכות ובכמות... נתעלה מדריגת הישיבה מאיכות בערך מה שהיה עד עתה. וכן נהיית לקרות במכתבכם אשר שולחים תלמידים לקחת חלק בעסקנות חב"ד וביחוד בהפצת המעיינות חוצה. ובטח גם להבא משיכו בזה כמובן באופן אשר התלמידים ידעו

מזכי הרבים

נפתח בציטוט מתוך דברי הרבי בהתוועדות אחרון-של-פסח תשל"ו (לקוטי שיחות כרך יד עמ' 317 ואילך):

תלמידי תומכי תמימים אין להם להסתפק בלימוד הנגלה לחוד, כ"אם צריכים גם ללמוד פנימיות התורה - תורת החסידות ולהתעסק בעבודת התפילה... ועוד זאת: מכיון שתפקידם... "להיות זוכים ומזכים את הרבים", בסגנון הידוע: "נרות להאיר" - הרי מובן, שגם בהיותם עדיין בין כותלי הישיבה עליהם להתעסק, מבלי לנגוע בסדרי הישיבה, בהפצת המעיינות חוצה.

...ואף הנהיגו שכמה שבועות בשנה יקדישו התלמידים להרבצת התורה והיהדות, ושימשיכו בזה, במדה מסוימת בזמנים שמחוץ לסדרי הישיבה, גם משך השנה.

...ובפרט לאחרונה שחובת הזמן היא להשתדל בעניין המבצעים ככל האפשר... מכל מקום, צריכה להיות ההתעסקות רק בהזמנים שמחוץ לסדרי הישיבה... שגם ההתעסקות בהנ"ל בזמנים אלו - צריכה להיות על-פי הוראות הנהלת הישיבה.

במה שכותב אודות המתלמידים ענין הוראה וכו' - אחרי בקשת סליחתו כמו כמה פעמים במכתביו מעורר על דבר הפרטים הבלתי רצויים שישנם בענין זה מבלי להורות מהי העצה... והרי הענין אודותו כותב שמתלמידים כמה מאנ"ש וביחוד מהצעירים את הצריך לחינוך על טהרת הקדש מוכרח הוא, ועל דרך כשבא כ"ק מו"ח אדמו"ר לכאן לקח מבחירי האברכים והבחורים מהישיבה ושלחם לערי השדה ללמד תורה מהתחלת אל"ף בית,

ועל דרך זה ואפשר ביתר שאת, הוא עתה המצב בארץ הקודש ת"ו (אלא ששם נוגע לא"ב ליהדות, כיון שהאל"ף ב"ת כפשוטו אינו נצרך ללימוד), ובפרט נוגע גם לקיום הישיבה, כי אם אין גדיים, זאת אומרת תלמידי חדרים בהשפעת חב"ד, מאין יבואו תישים, זאת אומרת תלמידים לישיבת תומכי תמימים, וקל למבין.

בהמשך לאותו מכתב הבהיר הרבי שנה לאחר מכן (י"א אלול תשי"ט שם עמ' 409):

ומוכן וגם פשוט שמה שכתבתי אני מכאן אודות גודל הענין דחינוך על טהרת הקדש אין זה טעם כללי לביטול כיתות או לביטול ציור הכללי, ובפרט שרק חלק מועט ביותר מסוגל לחינוך כדבעי, וכמוכן רק חלק מועט מתאשר עליידי המשרדים המתאימים וכו'.

גם במכתב מכ"ד טבת תשי"ג (אשכילה בדרך תמים עמ' 313-312) כותב הרבי:

בענין עסקנות התלמידים, הנה כבר גלית דעת כמה פעמים, שכל ענייני תלמידי הישיבה צריכים להתנהג עליידי הנהלת הישיבה ובהסכמתה, אשר כפי ששמענו כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ובמילא [גם] בנידון זה הוא כן. אלא שעל הנהלה להתחשב... עם הענינים, אשר מפני המצב, הרי זה נכנס לפעמים בגדר ענין מצווה שאי אפשר לעשותה עליידי אחרים שאז מבטלין תלמוד תורה. ואז יש להזהר און באווארענען [=ולחבטח] שלא יפעול זה חלישות ביתר התלמידים שאין פסק זה שייך להם.

כבר ב'יחידות' של אחד מחברי הנהלת הישיבה בשנת תשי"ז (ימי תמימים' כרך א' עמ' 317) הוא מזכיר לפני הרבי את 'התעסקותם של התלמידים יתר על המידה בענייני הכלל'.

מתגובת הרבי ניכר שהוא אינו רואה דווקא

אשר תפקידם הוא ללמוד תורה תורת הנגלה ותורת החסידות אלא שמפני צורך השעה ופיקוח נפשות ממש מוכרחים להקדיש מזמנם ולהתעסק בהצלת נפשות... ועל המשפיעים ביחוד להסביר את זה להתלמידים העסקנים, אשר דורשים מהם שתי הקצוות ששולחים אותם להתעסק ולעבוד בזה באמונה ובהשתדלות היותר אפשרית וביחד עם זה צריכים הם התלמידים להביט על זה כעבודה שאינה תכליתם, אם לא דרישת הזמן דעקבתא דעקבתא דמשיחא...

במכתבו מיום כ"ה אדר תש"ז (אגרות קודש כרך יב עמ' שסז) מתבטא הרבי (תרגום חופשי מאידיש): "ישיבת ליובאוויטש עם אופיה המיוחד: לנטוע ולהחדיר בתלמידים רוח של מסירות נפש לתורה ויהדות, יחד עם מחויבות עמוקה כלפי הסביבה, הן בעת תקופת הלימודים בין וכתלי הישיבה, ובמיוחד כאשר הם יוצאים מהישיבה אל החיים - היא ברכה אלוקית לעיר כולה".

ואכן, כשנשאל הרבי "אודות השתתפות הבהורים דישיבת לוד בנסיעות ההסברה ותעמולת י"ט כסלו פורים והדומה" - השיב בכ"ח במרחשוון תש"ז (אגרות קודש כרך יו"ד עמ' צח):

הנה פליאה בעיני שעדיין שאלה בדבר, לאחר שכתבתי זה כמה פעמים שנכון הדבר במאד מאד. הרבי ממשיך:

שבטח יודעים שכ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ ז"ע הנהיג כזה גם בישיבה דכאן, ורובא דרובא של התלמידים השתתפו בזה עליידי ציוויו. הרבי מציין את העובדה "שהתלמידים ידעו שעליהם לנרד יום אחד או שעות אחדות וכמו בהמסע די"ט כסלו פורים כו".

אם אין גדיים אין תישים

עם התייסדות רשת "אהלי יוסף יצחק" בארצנו הקדושה היה מצב חמור של מחסור בכוחות הוראה. בעקבות זאת נתבקשו כמה תלמידים בוגרים בישיבת 'תומכי תמימים' להשתלם במקצוע ההוראה. אחד מחשובי המשפיעים פנה אל הרבי והביע את אישבעיות רצונו מעניין זה. הרבי השיבו (ד' סיוון תשי"ח 'ימי תמימים' כרך ב' עמ' 341):

תשמ"ב (אשכילה בדרך תמים עמ' 287): "ומתוך שמחה וטוב לבב".

נעשים מוחו וליבו "זכים" דווקא

מעשה בבחור ממשפחה של חסידי פולין אשר למד בישיבה לא חסידית, ונמשך לעסקנות ציבורית שבמסגרתה נטל חלק בפעולות ארגון ה'פעילים'. פעם אחת דיווח הבחור לרבי על כנס שנטל חלק בארגונו, ובכנס נאם המגיד הידוע הרב ר' שלום שכרדון. עם זה, דיווח לרבי, אשר אביו אינו מרוצה מהתעסקותו בפעילות ציבורית. אביו של הבחור היה יוצא ובא אצל הרבי ב'יחידות' ובקשרי מכתבים.

בתגובה שיגר הרבי לבחור את המכתב הבא מיום כ"א שבט תשט"ז (אגרות קודש כרך יב עמ' שה-שו):

במענה על מכתבו ממוצאי שבת קודש, בו כותב אודות הרושם הכביר אשר עשתה האסיפה, הנאום של פלוני בן פלוני שהסעיר את הרוחות ליראת שמים תורה ומצוותיה - ואשרי חלקו שהשתתף בארגון הדבר. ומזה מובנת גם כן חוות דעתי בהנוגע לעתיד - שימשיך בעבודתו זו, אף שככל עבודה פנימית, דורשת השקעת זמן מרץ ושימת לב. והובטחנו כבר מרבינו הזקן בעל התניא - (פוסק בנסתר דתורה) - והשולחן ערוך - (פוסק בנגלה דתורה) - אשר על-ידי הצדקה עם הזולת נעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה.

אבל מלשון הבטחה זו עצמה, שאומר שנעשים זכים ולא שנעשה למדן וירא שמים, מובן, שצריך ללמוד, וגם להתעסק בעניינים המביאים לרגשי לבב באהבת ד' ויראת ד', אלא שמתברכים בהצלחה מופלגת אלף פעמים ממש. ולכן עליו לסדר לימודיו בתורת הנגלה ובתורת החסידות זמן נכון בכל יום ויום וכראוי לאברך בן ישיבה. ורק - שבזמנים הפנויים מסדרי הישיבה וקצת מזמני הישיבה - להקדיש לעבודה הנ"ל, ובטוחני שבאופן כזה גם אביו הרב שליט"א יסכים בלבב שלם.

מובן שכל הנ"ל הוא בתורת סדר קבוע. אבל במקרה יוצא מהכלל ובתור הוראת שעה, צריך,

בעניין זה את הסיבה לאי התפתחות הישיבה כמצופה, אלא דווקא בסיבות אחרות.

הרבי משעה את פעילות את"ה

בצעד דרסטי מיוחד נקט הרבי בשנת תשכ"א כאשר ביקש להשהות לפסק זמן את פעילות ארגון את"ה (איגוד תלמידי הישיבות). ההסבר לכך היה, מכיוון שהפעילות במסגרת את"ה היתה צריכה "...להשפיע בהתמדה ושקידה בנגלה וחסידות... עבודת התפילה". היות שהרבי לא היה שבע רצון מהמצב בעניינים אלו באותה שעה, הורה "שלעת-עתה יפסיקו כל העבודה באת"ה" - ראה בפרטיות ברשימתנו בגיליון תרח עמ' 14-13 [באגרות-קודש (כרך כ' עמ' רצב) נדפס מכתב להנהלת הישיבה שבא ככל הנראה בהמשך להשהיה או שמא לעת חידוש הפעילות].

פעילות בחיות למרות ההכרח

באחרון-של-פסח תשל"ו אמר הרבי (לקוטי שיחות כרך יד עמ' 322):

מכיון שעיקר עבודתו [=של תלמיד "תומכי תמימים"] הוא תורה, הרי גם אז [=בשעה שעוסק בהפצת המעיינות חוצה (בזמן דחוץ לסדרי הישיבה כו)] צריכה-להיות "דעתו" על לימוד התורה.

ובהזדמנות אחרת התבטא הרבי, כי זה שמפני צורך השעה על התלמידים להקדיש מזמנם להצלת נפשות - "הלב צריך לכאוב להם בגין זה" (אשכילה בדרך תמים עמ' 314).

בד בבד הדגיש (התוועדות תשמ"ב כרך א' עמ' 390), כי:

כאשר התלמיד יוצא להתעסק בהפצת המעיינות חוצה הרי אף-על-פי שפעולה זו באה אצלו על-ידי עניין של מסירות נפש, אף-על-פי-כן, בנוגע לפעולה עם הזולת אין ניכר אצלו כלל שיהו עניין הכרוך עם מסירות נפש, היינו שעושה זאת מתוך הכרח כו', אלא הוא מתעסק בזה מתוך הרגש וחיות דווקא... מתוך פנימיות הלב דווקא.

והוסיף ביחידות כללית ביום א' כ"ז תשרי

בד' תמוז תשל"ז (שם עמ' 168) נמסר מענה הרבי בדבר שאלתו של ר' משה סלוניס, בבקשה לקבל את תלמידי הישיבות לעזרה בקייטנות: "כבעבר שייך להנהלת הישיבה ובהכרעת (באם צורך) הרב שיי".

בשיחה טלפונית מסר הרב חודוקוב בקשר לתלמידים השלוחים העולים לארץ־הקודש (סיפורה של שליחות עמ' 53): "היות ויש להם זכות מיוחדת הרי אפילו כאשר יפעלו במיעוט זמן בכמות, יפעול הדבר באיכות באין ערוך".

הדברים נסבו, ככל הנראה, כמענה לשאלת הנהלת ישיבת תורת אמת והשלוחים, לאחר שבאחת ההתוועדות הזכיר הרבי את החשיבות הגדולה של 'מבצע חינוך', ובתוך כך הזכיר את "השלוחים שנסעו לאחרונה לירושלים... ובצפת... הרי עתה הזמן שיש לפעול בעניין החינוך". ונשאלה השאלה (ראה בפרטיות במדור זה, בגיליון ש"ע, פרשת שופטים ה' תשס"א, עמ' 12-13) עד כמה צריכה להיות השתתפותם, ובלשונם:

"...מה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א שהפעילות צריכה להיעשות מחוץ לזמני הסדר, חוץ מעניינים מיוחדים; [האם] יתכן שזהו מעניינים המיוחדים". תשובת הרב חודוקוב היתה:

"זהו דבר ברור שעליהם לשמור את הסדרים... הרי המטרה היתה שתלמדו, וממילא (מובן שאי אפשר שרק תפעלו ולא תלמדו. עליכם לנהוג כפי שנהגתם בתקופה הראשונה (מיד בתחילה) שפעולות מתבצעות רק חוץ לזמני הסדר... יכולים אתם להשתתף בפעולות שמתקיימות בארץ, אך לא בפני עצמכם... זהו דבר ברור שזה צריך להיעשות מחוץ לזמני הסדר (ואסור שיפגע בזמני הסדר)...".

שלא יהיה ביטול הסדרים

בשיחה טלפונית מח' אייר תש"מ מוסר הרב חודוקוב ('ימי תמימים' כרך שביעי עמ' 361): "בעניין השתתפות של תלמידי הישיבה בפעולות התהלוכות בל"ג בעומר, צריך שהנהלה תחליט על אתר, ובכל אופן שלא יהיה ביטול הישיבה והסדרים ימשיכו כרגיל".

ופעמים גם מוכרח, להוסיף מזמן דצרכי צבור על זמן דלימוד התורה ולפעמים להיפך - לקחת מזמן הלימודים לצרכי צבור. ובפרט בהתבונן שענייני ציבור אודותם הנדון, לפעמים תכופות - בתקופה זו - הם עניינים של פיקוח נפשות ממש. ובודאי גם בזה יקוים דבר המשנה מצווה גוררת מצווה ולא ח"ו להיפך.

מחוץ לזמני הסדר

בכ"ח ניסן תשל"ז התקיימה אסיפה של חברי הנהלת ישיבת תומכי תמימים בארץ־הקודש (י"ג במספר), כשהנושא העומד על הפרק היה: השפעת הפעילות הציבורית על התמסרותם של התלמידים ללימודים (פרוטוקול מאסיפה זו נדפס בספר 'ימי תמימים' כרך שביעי עמ' 82-81). בתגובה לדו"ח זה כותב הרב חודוקוב בד' אייר לרב אפרים וולף (שם עמ' 82):

"שלום וברכה!

"במענה למכתבו מכ"ח ניסן, הנה בהמדובר על-דבר כתיבה לכאן בדבר השפעת המבצעים על סדרי הישיבה הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להעיר כי מה שלא הייתה תגובה מכאן הוא: 'כפשוט כי זהו תפקידה האמיתי של הנהלה - לנהל בפועל. כיון שבכל-זאת כותבים עווד-הפעם ועווד-הפעם: בזמן סדרי הישיבה ישתתפו לכל היותר חומש מהתלמידים שיחיו, וכל אחד ואחד צריך לקבל רשות מהנהלה (ועליה האחריות)".

ואכן מצינו לדוגמא במכתב הנהלה מכ"ח בסיוון תשל"ז אל הרבי (ימי תמימים כרך שביעי עמ' 166):

"היום התקיימה אסיפה בישיבה... על-דבר בקשת ר' משה סלוניס [מ'רשת אהלי יוסף יצחק] לקבל תלמידים מהישיבה כמדריכים בקייטנות, וסוכם שבין התאריכים ח' מנחם-אב עד כ"א מנחם-אב יכולים כל התלמידים לצאת להדרכה, כי בזמן זה אין סדרים בישיבה. עבור הקייטנה שתתקיים מכ"ד תמוז עד ב' מנחם אב יקבל מהנהלת הישיבה רשימה איזה תלמידים יוכל לקחת, ובקייטנות שמתקיימות מל' מנחם-אב עד ט' אלול לא יוכל לקבל מדריכים מהישיבה".

והווי שפל-רוח בפני כל אדם

רבי מאיר אומר הוי ממועט בעסק ועסוק בתורה, והווי שפל-רוח בפני כל אדם, ואם בטלת מן התורה – יש לך בטלים הרבה כנגדך, ואם עמלת בתורה הרבה – יש שכר הרבה ליתן לך (פרק ד, משנה י)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

“והווי שפל-רוח בפני כל אדם” – ללמוד אפילו ממי שהוא קטן ממך בחכמה.

פירוש כ”ק אדמו”ר:

“והווי שפל-רוח בפני כל אדם” – אדמו”ר הזקן (כאן, בסידור) העדיף את הגרסה “בפני כל אדם” על הגרסה “בפני כל האדם”. בטעם הדבר יש לומר:

אפשר להגיע לשפלות-רוח לפני הכול בשתי דרכים כלליות.

הראשונה – להתבונן בזה שכל אחד ואחד מקבל שלמות מחברו דווקא, וגם אם הוא נעלה מחברו, עדיין הוא צריך לו, כי כל ישראל הם קומה אחת שלמה וכל איבר שבה משלים את חברו (ואפילו הרגליים משלימות את הראש, כי על-ידן הראש מגיע למחוז-חפצו). התבוננות זו מביאתו להיות שפל-רוח לפני כל אדם מישראל.

הדרך השנייה – להתבונן בזה שהוא גרוע אפילו מרשע, כי ייתכן שהלה חטא משום שהנסיכות הביאוהו לזה, או שיצרו גדול במיוחד; ואילו הוא גרוע ממנו בהרבה. התבוננות זו מביאתו להיות שפל-רוח גם לפני נכרים (כי ייתכן שימצא בעצמו שאינו נזהר בכמה עניינים שבהם זהיר גם הנכרי). הבדל נוסף בין שני סוגי ההתבוננות הללו: הראשונה אמנם מביאה לשפלות-רוח, אבל לא לעצבות. שהרי ‘חשבון’ זה אינו מורה על פחיתות ערכו, אלא שהוא זקוק לחברו. ואילו ההתבוננות השנייה מביאה גם לעצבות, או על-כל-פנים למרירות.

ושתי הגרסאות במשנתנו מכוונות כנגד שני סוגי ההתבוננות הללו: “בפני כל אדם” קאי על בני-ישראל בלבד, כמאמר רז”ל “אתם קרויים אדם”. לעומת זאת, “בפני כל האדם” כולל גם את אומות-העולם. ולכן בחר אדמו”ר הזקן בגרסה (התבוננות) הראשונה, כי התבוננות זו אינה מביאה לידי עצבות, והרי עבודת ה’ צריכה להיות בשמחה.

לאור האמור מובן גם מה שבספר התניא (ריש פרק ל) בחר אדמו”ר הזקן בגרסה (התבוננות) השנייה – “בפני כל האדם”:

שם מדובר בעצה לטמטום הלב, היינו שהאדם אינו יכול להילחם עם יצרו “מפני כבודו”, ולכן צריכים להכניע ‘כבודו’ זו בדבר שהוא במינה וברוגמתה – מרירות ועצבות (ששורשן מנוגה).

(ליקוטי-שיחות, כרך ד, עמ’ 1212. ביאורים לפרקי-אבות פרקים א-ה, עמ’ 204-201)

פרשת תבוא

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוֹקֵיךְ נותן לך (כו,א)

כל מקום שנאמר והיה אינו אלא שמחה (ב"ר פמ"ב)

ביאת הארץ רומזת לירידת הנשמה לעולם הזה, שהיא ירידה גדולה, מאיגרא רמא לכירא עמיקתא. ובכל־זאת נאמר עליה לשון שמחה, שכן זה רצון הקב"ה, "אשר ה' אלוֹקֵיךְ נותן לך", ואם־כן ברור שירידה זו צורך עלייה היא.

(לקוטי שיחות כרך ט, עמ' 357)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה (כו,ב)

פירות ביכורים לא הוקרבו על־גבי המזבח אלא ניתנו לכהן לאכילה. ללמדך: תפקידו של האדם אינו לבטל את הגשמיות, אלא להחדיר לתוכה קדושה, כפי שהיא בגשמיותה. זהו שנאמר "מראשית" (ולא כל ראשית, רש"י), פירוש: על האדם להשאיר לעצמו פירות בכלל, וגם פירות מובחרים ("ראשית"); אלא שצריך להחדיר בהם קדושה, שיהיה ניכר שמפירות אלו לקחו ביכורים.

(לקוטי שיחות כרך ט, עמ' 358)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה (כו,ב)

אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה . . אומר הרי זה ביכורים (רש"י)

"אדם יורד לתוך שדהו" - הקב"ה נכנס לכרם עם־ישראל, "ורואה תאנה שביכרה" - ילד או ילדה שנכנס לגיל מצוות (או אדם מבוגר שזה עתה התקרב לתורה), "אומר הרי זה ביכורים" - הוא מצווה ורוצה שיחנכו ילד זה לתורה ומצוות, שביכרהו "לביית המקדש". ומי שעוסק בכך - "בת קול מברכתו . . תשנה לשנה הבאה" (רש"י פסוק טז): הוא יזכה לקרב עוד ועוד יהודים ולהביאם "לביית המקדש".

(לקוטי שיחות ט עמ' 159)

והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכון שמו שם (כו,ג)

בשבת פרשת תבוא, ה"י אלול תרנ"ב, זכה הרבי הרש"ב ל"עליית נשמה", שבה עלה להיכל הבעל־שם־טוב. באותה שבת אמר הבעל־שם־טוב תורה על הפסוק "והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלוֹקֵיךְ לשכון שמו שם":

"והלכת אל המקום" - כאשר יהודי הולך ממקום למקום, אין זה מיוזמתו, אלא "אשר יבחר ה' אלקיך" - מובילים אותו מלמעלה, "לשכון שמו שם" - כדי לפרסם אלוֹקות במקום שבא לשם.

(היום־יום יח אלול)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תבוא

ח"י באלול

עד שנת תשל"א היה הרבי מתוועד בח"י אלול כשהיה חל ביום השבת, ומשנת תשל"א ואילך התוועד ביום זה בכל שנה ושנה. בהתוועדויות אלו היה הרבי אומר שיחות ומאמר דא"ח⁵.

במניין שהתפלל בו הרבי (אם לא היה חתן וכיו"ב), היו אומרים תחנון ביום זה⁶ (וראה בהערה).

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ - נ"ע - היו אומרים 'גוט יום טוב!' בח"י אלול⁷. פעם סיים הרבי את שיחת ח"י אלול: "כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם⁸ בח"י אלול: 'גוט יום טוב!' (חג שמח)" ואמר בעצמו: 'גוט יום טוב!'⁹. ופעם אחרת, בסיוס ההתוועדות בשבת קודש ח"י אלול, סיפר הרבי¹⁰: "פעם נכנס אחד באמצע התוועדות של כ"ק מו"ח

מעט אשר נתפרסם² אשר יום השמונה-עשר בחודש אלול הוא יום-ההולדת של הבעש"ט [בשנת נח"ת] ושל רבנו הזקן [בשנת קה"ת] - נהגו בכמה מקומות ובפרט בבתי-כנסיות חב"ד לעשות אותו יום התוועדות, בסיפורי מעשי צדיקים, חיזוק בדרכי החסידים בכלל ואהבת-ישראל בפרט, וקבלת החלטות בקביעות עיתים ללימוד התורה - הנגלה והנסתר³. החשבון-צדק הוא במיוחד ב"ב ימים אחרונים של חודש אלול, מח"י אלול עד סוף החודש, שכל יום מהי"ב ימים הוא כנגד חודש אחד מי"ב חודש השנה, יום לחודש יום לחודש (ח"י אלול - כנגד חודש תשרי, י"ט אלול - כנגד חודש מרחשוון, וכו')⁴.

(5) 'אוצר מנהגי חב"ד', אלו"ת-שרי, עמ' כא.

(6) בשנת תשמ"ט נשאל הרבי בדבר אמירת תחנון בח"י אלול, והשיב בכתב: "בעניינים התלויים ברגש - אין לשאול, כיוון שזו הוכחה שאין רגש" ('אוצר מנהגי חב"ד' שם עמ' כב. והעיר שם, שכמובן אין הכוונה לרגש מוטעה שנוצר רק בעקבות קריאת המענה האמור).

והנה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הורה לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ שלא לומר תחנון ביום זה (ספר-השיחות תשי"ג עמ' 140. בתרגום ללה"ק עמ' קמד), אבל זו במפורש "הוראה ליחיד" ולא לרבים. וראה אודות ההנהגה בפועל אצל הרבי ב'אוצר מנהגי חב"ד' שם. בדבר המסופר שם, שפעמים רבות הכה הרבי ב'סלח לנו', אף שהיה חתן ובשל כך לא אמרו תחנון (וי"א שאף אמר 'צדקתך' בשבת ח"י אלול למרות שהיה אז חתן), י"א שהרבי לא מנע אמירת תחנון כיוון שלא רצה לקבוע לרבים מנהג בזה **מצידו**, בדרך 'מלמעלה למטה', אלא שהדברים יבואו מתוך הרגש של הציבור, כלשון המענה. וע"ע 'ראה התקשרות' גיליון תמא עמ' 15 ואילך).

(7) ספר-המנהגים עמ' 102.

(8) בשנים תשי"ב, תשי"ג, תשי"ה (נסמן ב'התוועדויות' שבהערה הבאה).

(9) 'תורת-מנחם - התוועדויות' תשי"ב ח"ג (ו) עמ' 173. ולהעיר מסה"ש תשי"ג עמ' 142 שאמר ע"ז כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ "חייב אדם לומר בלשון רבו".

(10) ש"פ תבוא, ח"י אלול תשי"ג ('תורת-מנחם - התוועדויות' תשי"ג ח"ג (ט) עמ' 173).

(1) "כך נקראת בכל החומשים שראיתי (ולא 'כי תבוא'), ועד לדרושי רבותינו נשיאינו דפרשה זו בהתחלתם" (לקוטי-שיחות, כרך יט, עמ' 611 בהערה למכתב כללי. ושם עמ' 244 בהערה 8: כ"ה בטא"ו"ח סו"ס תכח. וברמב"ם "סדר תפילות" - "והיה כי תבוא" ואכ"מ". כ"ז מופיע גם להלן כרך כד עמ' 641. וזאת למודעי, שלא ניתן לומר שהכוונה כאן ברמב"ם (רק) להתחלת הפרשה ולא לשמה, כי זאת כבר כתב הרבי כהסבר על השינוי בשמות הפרשיות המופיעות בה' תפילה ר"פ יג, מול 'סדר תפילות' שבו כן מציין הרמב"ם את שם הפרשה - ראה בלקוטי-שיחות כרך ה' עמ' 57 בשוה"ג הראשון להערה 1).

(2) ובמקום אחר כתב הרבי: "שנים רבות היה ענין ח"י אלול וענין ג' דסליחות בהעלם, ועכשיו ניתנה רשות לגלות" (אג"ק ח"א עמ' תלב). לכאורה החל ה**פרסום** לפרטי העניינים בזה החל (משיחת) ח"י אלול ה'ש"ת, אף שהתאריך היה ידוע הרבה לפני-כן (אם לא מאז ומקדם) לא רק לרבותינו נשיאינו שלפניו, שאצלם היה יום זה "יום הילולא פנימית בסוד אתכסיא", כאמור בס' המנהגים עמ' 101 מרשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, אלא גם לחסידים, ולא רק לחסיד חב"ד (כדאיתא בלקוטי-דיבורים ח"א עמ' 64 ובכ"מ). וע"ע.

(3) ספר-השיחות תשי"ג עמ' 177, 179. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 634 הערה 8.

(4) לקוטי-שיחות, כרך כד, עמ' 518.

את המשניות 'כל ישראל' (שלפני הפרק) ו'רבי חנניה' (שבסופו) - לכל פרק בנפרד (וראה בסוף ההערה)¹¹.

17) לראשונה מצאנו את הנושא בשיחת ש"פ תצא תשמ"א (הנחה בלה"ק סכ"א), שם הביא הרבי **ראיה מהנהוג בזה**: "מאחר שבשבת זו לומדים שני פרקים בהמשך אחד, ובאופן שאמירת משנת 'כל ישראל' (קודם הלימוד) ומשנת 'רבי חנניא בן עקשיא' (לאחרי הלימוד) היא רק פעם אחת, על שני הפרקים כאחד [משנת 'כל ישראל' - קודם התחלת פרק ראשון, ומשנת 'רבי חנניא בן עקשיא' - לאחרי סיום פרק שני] - מובן, שישנו קשר ושייכות בין שני הפרקים, ועד שלומדים אותם בהמשך אחד".

לאחר מכן, במשך השנים, דן בזה הרבי פעמים רבות, ודרש לחקור ולברר זאת, **ללא מסקנה סופית** ('התוועדות' תשמ"ה ח"ה עמ' 2887 ואילך, 'התוועדות' תשמ"ו ח"ד עמ' 352 ואילך). ב'התוועדות' תשמ"ו ח"ד עמ' 444 מחלק, שבכלל אין לומר את המשניות בין הפרקים כמו שאין מפסיקין בין שתי פרשיות מחוברות בקריאת התורה, וצריך לאומרן רק בין הפרקים הזו כדי להפריד בין משנה וברייתא [וכאופן זה כתבו בסידורי 'תהילת ה' החדשים, אם-כי לא ציינו לשיחה זו, ואדרבה בספ"ה ציינו לשיחת תשמ"ז שבקטע הבא, שלפיה יש לומר משניות אלה פעמיים גם בשאר הפרקים:

אמנם לאחר מכן, ב'התוועדות' תשמ"ז ח"ד עמ' 400, לאחר שמביא ראיה לנושא זה מקורבנות מוסף דסוכות ודוחה אותה, מסביר שמצד תוכן מרז"ל אלו והסיבה לאמירתם מספיק לאומרם פעם אחת, ומאידך מביא ראיה להיפך מכך שצריך להפריד בין פרק ה' שהוא משנה לפרק ו' שהוא ברייתא (כמודגש בתחילתו "שנו חכמים בלשון המשנה"), ואמירה זו היא "העצה הכי פשוטה" לעשות כן. ומסיים: "ומזה יש ללמוד גם בנוגע לפרק שלישי ופרק רביעי (אף ששניהם משנה ולא ברייתא) - כי, נוסף להטעם שאין לחלק באופן האמירה דפרק חמישי ושישי לשלישי ורביעי, יש צורך להדגיש את החילוק שבין פרק שלישי לפרק רביעי, שהרי גם בחלוקה לשני פרקים יש נפקאמינה לדינא, עכ"ל [וכך נקטנו בלוח זה עד גיליון תכב ועד בכלל].

מאידך, ברור שהרבי לא התייחס לשיחה זו כ"משנה אחרונה", שהרי לאחר-מכן ב'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 279 הביא את שני הצדדים **בשווה**, ויתרה מזו - בספר-השיחות תש"נ (מוגה) ח"ב עמ' 681 הערה 104 מביא **רק** את **הסברא** לומר פ"א, וכן בספר-השיחות תנש"א (מוגה) ח"ב עמ' 797 הערה 15 מביא **רק סברא** זו, אך מוסיף "וצ"ע ובירור בזה", וכלל לא צויין בשיחות הללו להתוועדות תשמ"ז הנ"ל.

ולכאורה, כיוון שבשיחות המוגהות אין **הכרעה** בזה, ובבלתי-מוגהות יש הכרעות לכאן ולכאן, צריך להישאר במצב המקורי שאותו תיאר הרבי בשנת תשמ"א - לומר זאת תמיד רק פעם אחת, ובפרט שכך נוטים הדברים מסה"ש תש"נ ותנש"א הנ"ל. וה' יצילנו משגיאות.

אדמו"ר ביום הש"ק ח"י אלול¹¹, ואמר: 'גוט שבת!', וענה כ"ק מ"ח אדמו"ר בבת-שחוק: 'גוט יום טוב!'. (וסיים הרבי:) כיוון שבשבת 'מינה מתברכין כולהו יומין' ויום-טוב עניינו 'מועדים לשמחה' - הנה יהי רצון שתומשך השמחה גם על הימים שלאחרי-זה, על כל השנה כולה, 'לקדושה ולמנוחה, לששון ולשמחה'¹². 'גוט יום טוב!', כתיבה ותתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, ויתן ה' יתברך טוב גשמי ורוחני בטוב הנראה והנגלה".

שחרית: מנהג הקוראים בתורה להגביה את קולם בפסוק 'השקיפה' שבסיום 'שני'¹³.

לעליית 'שישי' עולה הבעל-קורא, ומעצמו - בלא קריאה בשמו - ומברך לפניו ולאחריה¹⁴. לאחר מכן מברכים אותו בשמו כרגיל¹⁵.

מנהג הקוראים להנמיך את קולם (אך באופן שהציבור ישמע) בקריאת התוכחה, וחוזרים ומגביהים קולם ב"אלה דברי הברית" שבסיום 'שישי'¹⁶.
פרקי-אבות - פרקים ג-ד. צריך עיון אם יש לומר

11) אולי היה זה באחת השנים (ה'ש"ת או תש"ב) כשחל ח"י אלול בש"ק, שבשתיהן התוועד כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע (בספר-השיחות תש"ו לא מופיעה שיחה בשבת ח"י אלול).

12) נוסח ברכת ההפטרה **ביום-טוב** שחל בש"ק.
13) לוח כולל-חב"ד.

14) היום-יום ח"י אלול. ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד. וראה שערי-אפרים שער ז סעיף כג, 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי, עמ' יט, ו"ש.

15) לפי המורגל בהרב ממנייני אנ"ש לברך כל עולה לתורה ב'מי שבירך' (הרבי כתב על זה: "כי כמדומני בליובאוויטש לא נהגו כן" - אג"ק כרך ב עמ' כז). ומכך משמע, ששלילת האמירה היתה לא רק כדי שלא לבטל מזמנו של הרבי. וראה בזה ב'התקשרות' גיליון תקי"ב, ב'לוח השבוע' הערה 2). אגב, בהמשך הדברים שם כתב הרבי: "נוסח... היותר מדויק שראיתי, הוא בסידור תורה-אור", וגם שם, לפחות בדפוס שלפניי, ד"צ ברקלין תשמ"ז, יש לתקן 'בעבור שעלה **לתורה** לכבוד...'. כבמחזור-השלם. וכן תוקן לאחרונה בסידורי 'תהילת ה" של הוצאת קה"ת בארה"ק (תש"ס ואילך).

16) כנה"ג בהגהת ב"י ס' תתח, הובא במ"א ס"ק ח, לעניין משנה-תורה במיוחד. פ"ח שם ס' ז. אם כי בשער-הכוונות ובפעי"ח הובא שהא"י עלה וקרא את התוכחה בפיו ובקול רם כמנהג חכמי ספרד (ואולי ס"ל לרבותינו שהנהגה זו שלו אינה **הוראה לרבים** ולדורות, וע"ד לשון אדמו"ר האמצעי "כשאבא קורא, אין נשמעות קללות", היום-יום, זו אלול). וראה שו"ת מנחת-אלעזר ח"א סי' סו ד"ה ובפרט - ס' 'בין פסח לשבועות' פ"ד, סעיפים נא"נה, ו"ש.